

תפילות



שבעל פה

Tefillot sjebe'al peh
Gebed en Traditie

synagogale
recitatieven en gezangen
voor Vrijdagavond en Sjabbat siechberiet

Chazzan Hans Bloemendal

NIX

NEDERLANDS-ISRAËLITISCH KERKGENOOTSCHAP

TEFILLOT SJEBE'AL PEH
Gebed en Traditie

**Amsterdamse synagogale
recitatieven en gezangen**
voor
Vrijdagavond en Sjabbat-sjachariet

Chazzan Hans Bloemendal

Oppervoorzanger van de
Nederlands-Israëlitische Hoofdsynagoge te Amsterdam



NEDERLANDS-ISRAËLITISCH KERKGENOOTSCHAP

2002 - 5762

© Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap

Postbus 7967, 1008 AD Amsterdam

www.nik.nl

info@nik.nl

Grafische vormgeving en invoering muziek: Abr. Schuster/STUDIO IN, Amsterdam

Muzieknotatie: Peter Bouma, Amsterdam

Gedrukt bij Krips bv, Meppel

Aanwijzingen voor de uitspraak

ן en ך worden uitgesproken als “ng” in het Nederlandse bang

ג̄ en ג̆ worden uitgesproken als de “g” in het Engelse “good”

“ch” wordt overal uitgesproken als in het Nederlandse “echt”

de klankloze sjewa wordt overal als “e” weergegeven

de Hebreeuwse “vav” wordt als “v” genoteerd

de Hebreeuwse “wet” wordt als “w” weergegeven

Voorwoord

Met grote voldoening beschouwen wij het resultaat van het project Tefillot sjebe'al peh - Amsterdamse synagogale recitatieven en gezangen. Tefillot sjebe'al peh bestaat uit twee onderdelen: acht cd's en een boek met de partituur van de melodieën op CD 1. Het Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap staat met de totstandkoming van dit project voor ogen om de Amsterdamse chazzanoettraditie te preserveren en in een andere setting beschikbaar te stellen dat ook dan de melodieën overal te horen zijn te horen.

In feite al sinds de jaren '50, nu zo'n halve eeuw geleden, realiseerde men zich het paradocisme dat de chazzanoet verloren dreigde te gaan doordat er nog maar weinigen waren die het kenden en hanteerden en er nauwelijks sprake was van een structurele overdracht van de kennis er van. Het was duidelijk dat één 'ster' voor de vastlegging er van in aanmerking zou komen: die van Hans Bloemendal, oppervoorzanger van de Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap. Zijn poging de traditie vast te leggen heeft geresulteerd in de vastlegging van een aantal melodieën uit de Vrijdagavonddienst en de Sjabbatochtendienst met koor ten gehore brengt zoals deze voor de Amsterdamse synagogen, met name de Grote en Nieuwe Sjoel, hebben geklonken. Die plaat werd nog door een particulier gefinancierd die het grote belang van de vastlegging van het Amsterdamse chazzanoet onderkende. Later volgden bij het platenlabel van Philips diverse andere grammofoonplaten waarop Bloemendal het vooroorlogs chazzanoet, eigen, inmiddels de Amsterdamse sjoelbezoeker vertrouwde, melodieën en enkele melodieën die ook elders bekendheid genieten, heeft vastgelegd. Zijn toenmalige platenmaatschappij Philips was, voor zo ver bekend, de eerste ter wereld die eind jaren '80 chazzanoet op CD uitbracht met een selectie uit zijn eerdere platen. Inmiddels zijn alle nummers van Bloemendal's eerdere langspeelplaten op drie CD's uitgebracht. Daarnaast bracht het Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap in samenwerking met zijn platenmaatschappij Universal (als opvolger van Philips) het 'bensjen van Bloemendal' uit op een CD-single.

Naast geluidsoptnamen vervaardigde Bloemendal een fraai en lijvig, uit twee banden bestaand boekwerk, "Amsterdams chazzanoet - Sjierree chazzanee Amsterdam" waarin tal van composities van synagogale gezangen zijn opgenomen zoals Amsterdamse voorzangers die ooit hebben vervaardigd.

Behoeft dit alles nog enige toevoeging? Het lijkt nauwelijks mogelijk, noch noodzakelijk. Het tegendeel is waar. Wat nog ontbrak was de vastlegging van de *noesach hatefila*, de algemene wijze waarop de melodieën op hun bestemde tijdstip gezongen behoren te worden. Bloemendal had weliswaar daar een belangrijk deel al van vastgelegd, maar niet in extenso. Al lang bestond de wens dit hiaat op te vullen.

Tefillot sjebe'al peh omvat de Amsterdamse chazzanoettraditie, zeker in combinatie met Bloemendal's eerder uitgebrachte werk. Slechts de reguliere melodieën voor *Rosj Hasjana* en *Jom Kippoer* (met uitzondering van die voor *Ne'ieles*) ontbreken. Het zou de nu uit acht CD's bestaande collectie met nog minimaal vijftig procent doen toenemen. Overigens zijn de melodieën voor de Hoge Feestdagen door dr. Michael Bloemendal (de zoon van) medio jaren '80 op zeer nauwkeurig maar op geluidstechnisch eenvoudige wijze vastgelegd.

Hoewel het NIK uiteraard een landelijke organisatie is en een breder dan Amsterdams belang aan de chazzanoettraditie hecht, is welbewust gekozen voor dit project. Daartoe speelden twee factoren een rol. Allereerst staat Amsterdams chazzanoet voor een belangrijk deel synoniem met Nederlands chazzanoet. Voor een belangrijk deel maar niet geheel, omdat ook buiten Amsterdam zich chazzanoettradities hebben ontwikkeld. De vervaardiging door het NIK van de dubbel-CD "Ahawat Olam" met chazzanoet dat ten gehore werd gebracht in onder meer Groningen, Rotterdam, Arnhem, Apeldoorn en Enschede getuigt hier van. Voorts geldt dat geen ander dan de Amsterdamse oppervoorzanger Bloemendal in aanmerking zou zijn gekomen op zo'n professionele en uitvoerige wijze de chazzanoettraditie vast te leggen, waarmee onmiddellijk gekozen werd voor de primair Amsterdamse invalshoek.

De totstandkoming van dit project is de verdienste van chazzan Bloemendal en van Abraham Schuster die hem hierbij op intensieve wijze heeft begeleid en geassisteerd. Onze dank gaat uit naar de heer Theo Roos, directeur van Universal Music, voor het mogelijk maken dat op CD 8 diverse eerder onder haar label uitgebrachte stukken die in het kader van dit project passend zijn, konden worden opgenomen.

Menachem-Av 5762 / augustus 2002

De Permanente Commissie tot de Algemene Zaken van het Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap

Drs. B. Blog, voorzitter
R.E. Vis, secretaris

Ten geleide

In de afgelopen 25 jaar hebben vele bezoekers van de Rav Aron Schuster-synagoge, en ook anderen, mij bij herhaling verzocht de traditionele melodieën van de Amsterdamse gebeden en recitatieven (*Noesach*) op de een of andere manier vast te leggen. De voorkeur ging daarbij uit naar geluidsdragers als plaat, band of CD, maar desnoods ook weergave in (noten-)schrift. Niet ten onrechte vreesden zij dat de zo typisch Amsterdamse *Noesach* voor het nageslacht verloren zou gaan. Mijn laatste uitvlucht dat ik toch al in 1990 de compositie

een schijnargument. Dat betrof immers “nieuwere” melodieën waarvan het merendeel bovendien een vierstemmig mannenkoor vereiste.

Ook van buitenlandse zijde werd ik meerdere malen benaderd. Zo animeerden dirigent Eli Jaffe en Chazzan Naftali Herstik mij na een gezamenlijk concert met het koor van de Grote Sjoel (Jeruzalem) en het Amsterdams synagogaal koor, om ten minste de *Sjabbat-mincha*-dienst te laten vastleggen. Ze schenen echt onder de indruk geweest te zijn nadat ze de unieke *Noesach* van deze dienst hadden gehoord.

Desalniettemin, al was het doel ook nog zo nobel en de pressie op mij nog zo groot, ik heb lang gearzeld om aan genoemde verzoeken gehoor te geven. Was het alleen maar de *Mincha*-dienst geweest dan had ik niet getru
4 tot de zeer weinige orthodoxe Asjkenazische gebeden waar nog vijfde alle *Pijoes* (poëtische invoegingen in de vaste gebeden van *Sjabbat* en feestdagen) worden gezegd. En elke *Pijet* heeft zijn eigen melodie. Bovendien, waar ter wereld heeft men voor iedere *Kaddiesj* voor het *Maïriv* en *Sjacharit*-gebed?

Uiteindelijk heb ik dan toch de klus geklaard. Ik wil niet zeggen: eind goed al goed. Het zou kunnen zijn dat de een of andere melodie ontbreekt. Ook heb ik niet naar vocale perfectie gestreefd, zoals in CD 8. Maar ik denk wel dat iemand die zich de Amsterdamse *Noesach* eigen wil maken iets aan deze partituren heeft. Zelf heb ik deze *Noesach* gedurende meer dan 50 jaar in praktijk gebracht. Dat was nooit mogelijk geweest zonder de steun van wijlen mijn leraar Meijer Mossel z.l. die weliswaar na de oorlog Chazzan was in Maastricht en Den Haag, maar die als rasechte Amsterdamse *Baïl Tefilla* van voor-de-oorlog de Amsterdamse *Noesach* in al zijn facetten beheerste. Ook geloof ik vast dat dit project nimmer zou zijn verwezenlijkt zonder de finale push van het NIK. Ook daarvoor dank.

Inhoudsopgave

Aanwijzingen voor de uitspraak.....	2
Voorwoord.....	3
Ten geleide.....	4

CD 1

Track Nr. Titel

1. Vrijdagavond			
1	Lecho Doudie (trad.)	לכה דודי	5
2	Lecho Doudie Omer (Heijmann)	לכה דודי עמר	6
3	Lecho Doudie Chazon	לכה דודי חזון	8
4	Lecho Doudie Sjoewo	לכה דודי שובה	9
5	Lecho Doudie (Heijmann)	לכה דודי	10
6	Tsàdiek Kàtomor & Mikoulous	צדיק כחמר & מקולות מים רבים	12
7	Borachoe & Brachot	ברכו & ברכות שבתים לשרת	13
8	Berachot bijzonder	ברכות ייחודיות	14
9	Na Sjemaj gewoon	אחרי שמע	16
10	Na Sjemaj bijzonder	אחרי שמע	18
11	Kie eil sjoumereinoe (Dunajewski)	כי אל שומרנו	21
12	Kaddiesj voor sjemouneh nesrei	קדיש	23
13	Kaddiesj Elloel (slot)	קדיש אלול	24
14	Kie sjeisjes jomiem (Berlijn)	כי ששת ימים	25
15	Vajechoeloe	ויכלו	27
16	Èlouheinoe ... retsei	אלקינו & רצה	30
17	Moëin owous Chazon	מגן אבות חזון	31
18	Kiddoesj	קידוש	32
19	Jigdal gewoon	יגדל	34
68 20	Jigdal Sjoewo	יגדל שובה	35
2. Sjabbos (Sjacharies)			
21	Sjouchein Djad	שוכן עד	36
22	Kaddiesj voor Borachoe	קדיש שלפני ברכו	37
23	Borachoe gewoon	ברכו	38
24	Berocho na Borachoe	ברכה אחרי ברכו	38
25	Sjimcho	שמך יי אלקינו	39
26	Vechoelom - Bejir'o	וכלם - ביראה	41
27	Veho'oufaniem-Veoumeriem	והאופנים - ואומרים	41
28	Ko'omoer-Hàm'ourous	כאמור - המאורות	42
29	Vahawie'einoe - be'ahawo	והביאנו לשלום - באהבה	42
30	Na Sjemaj - zoeloseecho	אחרי שמע - זולתך	43
31	Rom veniso - go'al jisroeil	רם וגשא - גאל ישראל	44
32	Sjemouneh Nesrei begin	תחלת שמונה עשרה	46
33	Kedoesjo	קדושה	48
34	Jismach Mousjeh	ישמח משה	51
35	Moudiem - eind	מודים עד סוף ש"ע	55
36	Kaddiesj tiskàbal	קדיש תתקבל	59
37	Sjier Håjiechoed	שיר היחוד	61
38	Sjier Håkowoud	שיר הכבוד	63
39	Sjier sjel jom	שיר של יום	64
40	Vaj'hie binsouan	ויהי בנסע	64
41	Sjier Håjeh	גדלו	65
42	Sjier Håjeh	ויכלא משאלותינו	66
43	Sjier Håjeh	חצי קדיש	67

In een collectie van acht CD's heeft chazzan Hans Bloemendal de Amsterdamse synagogaal-liturgische muziektraditie vastgelegd, met als doel deze voor de toekomst te preserven, toegankelijk te maken en over te dragen aan komende generaties die zich hiermee in het Amsterdamse chazanoet kunnen bekwamen. Van de Vrijdagavond- en Sjabbatochtend sjachariet-dienst (CD 1) zijn partituren vervaardigd en in dit boek uitgegeven.

Dit historisch-educatieve project werd gerealiseerd onder auspiciën van het Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap.

© Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap, 2002 - 5762
www.nik.nl info@nik.nl

